

Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka w Sejmie

w dn. 24.09.2014 roku podczas II czytania rządowego projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzonej w Lanzarote w dniu 25 października 2007 r.

Panie Marszałku, Pani Minister, Panowie Ministrowie, Wysoka Izbo,

w tym roku mija 7 lat od podpisania przez Polskę Konwencji z Lanzarote, która jest jednym z najważniejszych (jeśli nie najważniejszym) dokumentem międzynarodowym mającym na celu zagwarantowanie ochronę dzieciom przed seksualnym wykorzystaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych.

Biorąc ochronę dzieci przed krzywdzeniem jako jeden z priorytetów działalności Rzecznika Praw Dziecka, wielokrotnie od 2008 roku występowałem do Wysokiej Izby i resortu sprawiedliwości o podjęcie działań umożliwiających szybką ratyfikację tego dokumentu. Rzecznik Praw Dziecka zgłaszał także konkretne postulaty zmian prawnych, które krok po kroku przybliżały nasz kraj do wszczęcia procesu ratyfikacyjnego. Wyrażam wdzięczność za uwzględnienie wielu wniosków RPD w uchwalonych przepisach.

Rząd oraz Parlament sukcesywnie podejmowali szereg działań dostosowujących polskie przepisy do wymogów Konwencji. Działania legislacyjne skutkujące wieloma poważnymi zmianami w prawie krajowym obrazują, jak daleko od standardów międzynarodowych pozostawały nasze wcześniejsze uregulowania prawne w tym zakresie. Założenia, jakie przyświecały twórcom Konwencji z Lanzarote, wyznaczają prawidłowy kierunek, w którym powinny zmierzać krajowe ustawodawstwa w celu zabezpieczenia dzieci przed krzywdzeniem.

Jedną z pierwszych zmian była penalizacja groomingu (tj. nagabywania, uwodzenia małoletniego za pośrednictwem Internetu w celu popełnienia przestępstwa o charakterze seksualnym).

Kolejną kluczową zmianą była penalizacja publicznego propagowania zachowań o charakterze pedofilskim. W ten sposób ustawodawca zareagował na coraz szersze wykorzystywanie dobrodziejstw postępu technologicznego przez potencjalnych sprawców zachowań seksualnych wobec małoletnich.

Z zadowoleniem przyjąłem również zmiany trybu ścigania m. in. przestępstwa zgwałcenia, które od czasu wprowadzenia nowelizacji w tym zakresie jest zawsze ścigane z urzędu. O potrzebie dokonania takiej zmiany zwracałem uwagę zarówno w Wystąpieniu Generalnym do Ministra Sprawiedliwości, jak i w Uwagach o stanie przestrzegania praw dziecka. Dzięki tej zmianie wprowadzono gwarancję reagowania właściwych służb na informacje o podejrzeniu popełnienia wymienionego przestępstwa.

Podobnie oceniam działania legislacyjne, które przyczyniły się do wydłużenia okresu przedawnienia przestępstw o charakterze seksualnym. Dzisiaj nie ulega przedawnieniu przestępstwo tego typu popełnione wobec dziecka do czasu ukończenia przez niego 30 roku życia. Moim zdaniem wcześniejsze przepisy niedostatecznie zabezpieczały możliwość skutecznego dochodzenia praw ofiar nadużyć seksualnych. Przypomnę, że w tym temacie wniosek RPD był jeszcze dalej idący-wnioskowałem o nieprzedawnianie tych przestępstw. Jednak każde wydłużenie tego okresu oceniam pozytywnie.

W trakcie prac nad tymi przepisami wskazywałem, że należy dążyć do stworzenia warunków każdej osobie pokrzywdzonej w dzieciństwie przestępstwem seksualnym, aby mogła ujawnić popełnienie tego przestępstwa bez obawy, że upłynął termin do złożenia stosownego zawiadomienia.

Sprawca tego typu przestępstw nie może pozostawać bezkarny, jest on bowiem jak tykająca bomba zegarowa, która w każdej chwili może wybuchnąć i doprowadzić do kolejnej tragedii kolejnego dziecka.

Ponadto, z aprobatą przyjąłem zmiany, które weszły w życie 27 stycznia 2014 roku, w zakresie zagwarantowania ochrony małoletnich pokrzywdzonych i świadków w trwających postępowaniach karnych.

Zmianie uległy przede wszystkim przepisy procedury karnej, które aktualnie przewidują, że w sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy, groźby bezprawnej oraz inne określone w przepisach, małoletniego pokrzywdzonego lub małoletniego świadka, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się we wskazanych w tych przepisach warunkach. Przyjęto zasadę jednokrotnego przesłuchiwanie dziecka w obecności biegłego psychologa w odpowiednio przygotowanym pomieszczeniu. Nowelizacja wprowadziła także nowy przepis dotyczący warunków przesłuchania pokrzywdzonych m.in. przestępstwem zgwałcenia. W tym zakresie określone gwarancje ochronne uzyskały również dzieci powyżej 15 roku życia.

Oprócz wyżej wspomnianych zmian Konwencja obliguje do wprowadzenia szeregu daleko idących gwarancji ochrony dzieci przed nadużyciami seksualnymi, które w sposób kompleksowy zabezpieczają dzieci zarówno na szczeblu krajowym, jak międzynarodowym przed pogwałceniem ich praw.

Cieszy mnie, że Polska podjęła trud żmudnego dostosowywania prawa krajowego do wymogów Konwencji, a obecnie kiedy znajdujemy się już na końcowym etapie prac, którym jest ratyfikacja tego ważnego dla dzieci dokumentu możemy śmiało powiedzieć: Jesteśmy gotowi ratyfikować Konwencję i jeszcze lepiej chronić prawa dzieci do ochrony przed seksualnym wykorzystaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych.

Zamykamy pewien etap w doskonaleniu prawa chroniącego dzieci. Wspomniano tutaj Janusza Korczaka, na podstawie działalności którego budowano zapisy Konwencji o prawach dziecka, konwencji, która była dokumentem uchwalonym z polskiej inicjatywy. Kolejne dokumenty, jakie podejmowano w międzyczasie, to ustawa o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie, bardziej kompleksowo chroniąca dzieci przed karami cielesnymi, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Teraz przyszedł czas, żeby postawić kropkę nad „i”. Jest nią konwencja z Lanzarote. Bardzo cieszy mnie, że wszystkie kluby z taką życzliwością i ze zrozumieniem podchodzą do tego dokumentu, dokumentu, który jest bardzo potrzebny polskim dzieciom.